

Suphi Baykam (1926-1996)

Suphi Baykam, 5 Ocak 1926'da Adana'nın Yüreğir ilçesinde dünyaya gelmiştir. Kökeni Suriye'nin Hama kentine dayanan, Adana eşrafından Bedri Bey ile Nafile Hanım'ın beş çocuğundan üçüncüsüdür. İlkokulu Yamaçlı İlkokulu ve Namık Kemal İlkokulu'nda, ortaokuluysa Tepebağ Ortaokulu'nda tamamlamıştır. Ortaokuldayken Türk edebiyatının önemli simalarından Yaşar Kemal'le sıra arkadaşlığı yapmıştır. Ardından Adana Erkek Lisesi'ne kaydolmuş, buradan da birincilikle mezun olmuştur.



1944'te liseden mezun olduktan sonra öğrenimine İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde devam etmiştir. Öğrencilik yıllarında yaz tatillerinde memleketi Adana'nın köylerini dolaşarak halka ücretsiz tıp hizmeti vermiştir. Özellikle sıtma hastalığından mustarip olarak çok sayıda insanın sağlığına kavuşmasını sağlamıştır.

Üniversiteye başladığı yıl Tıp Derneği'ne üye olmuş ve 1946'da Milli Türk Talebe Birliği'nin (o dönemdeki adıyla Türk Talebe Birliği'nin) Rehai İslam başkanlığında yeniden kuruluş sürecinde yer almış ve birliğin Yönetim Kurulu Üyesi olmuştur. Kısa sürede öğrenci lideri haline gelmiştir. 24 Aralık 1948'de gerçekleştirilen Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) Genel Kurulu'nda Birlik Başkanı seçilmiştir. Ulusal ve uluslararası gelişmeler karşısındaki "milli" karakterli refleksi, idealizmi ve belagatiyle dikkatleri üzerine çekmiş ve MTTB'yi kısa sürede etkin bir öğrenci teşkilatı haline getirmiştir. Türkiye'de ilk defa "Kıbrıs Mitingi"ni düzenleyerek kamuoyunun ilgisinin Kıbrıs'ta yaşananlara yönelmesini sağlamıştır. Bununla birlikte MTTB tarafından gerçekleştirilen Komünizmi Tel'in ve Kore Savaşı konulu kitlesel mitinglere önderlik etmiştir. 1950'lerin başında hız kazanan irticai faaliyetlere karşı da etkin bir mücadele vermiştir. 1949'un Aralık ayından itibaren Erdoğan Meto'yla birlikte "milliyetçi, siyasi, gençlik" gazetesi olan Yeni Milli Birlik gazetesini çıkarmıştır.

İçerisinde bulunduğu bir grup üniversite öğrencisinin 19 Ekim 1951'de İstanbul'da CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'yle bir araya gelmesi ve bu temasın gazetelerde yer alması, hükümetin tepkisini çekmiştir. Hatta Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, bu buluşmaya tepkisini "gençlerimizin tahrik politikacılarının insafsızlığına kurban olmasını uzaktan seyredemeyiz" diyerek dile getirmiştir. Üstelik bu temas, Milli Eğitim Bakanı'nın tepkisiyle sınırlı kalmamış, MTTB Genel Başkanı Dr. Suphi Baykam'ın Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Gedikpaşa Yüksek Öğrenim Yurdu'ndaki görevine son verilmesiyle sonuçlanmıştır.

Görevden alınmasından yaklaşık üç hafta sonra, vatani görevini yapmak üzere MTTB Genel Başkanlığı'ndan ayrılmıştır. Vatani görevine Ankara'da Yedek Subay Sıhhiye Bölüğü'nde başlamış, daha sonra "Askeri Konak Tabibi" unvanıyla yedek subay olarak Karaman'a gönderilmiştir. 1952'de askerlik görevini tamamlamasının ardından Ankara'ya dönmüş ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde "cerrahi" alanında uzmanlık eğitimine başlamıştır. Aynı zamanda üniversite

bünyesinde Prof. Dr. Melchior'un asistanlığını yapmıştır. 1954'teki seçimlerin ardından asistanlık görevine son verilmiştir. Bu arada Türkiye ve Ortadoğu Amme Enstitüsü'nde "hastane yönetimi" alanında çalışmalar yapmış, radyoloji alanında ihtisasını sürdürmüştür. Yabancı dil öğrenmek için kayıt yaptırdığı George Town Lisan Enstitüsü'nden 1956'da mezun olmuştur. Aynı yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde ihtisas yapmak üzere Dünya Sağlık Örgütü'nden burs kazansa da siyasi engeller nedeniyle burstan faydalanamamıştır. 3 Mart 1957'de genç doktorları temsilen Ankara Tabip Odası Başkanlığı görevine seçilmiştir. Ancak kongreye yönelik itirazlar üzerine Sağlık Bakanlığı duruma müdahil olmuş, o ve yönetimi yeni bir kongre toplanabilmesi için istifa etmek zorunda kalmıştır. 12 Mayıs 1957'de gerçekleştirilen kongrede yeniden başkanlığa seçilmiştir. Özellikle Tabipler Bankası Projesi'yle gündeme gelmiştir.

1953'te Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) üye olmuştur. Gençlik ve Kadın Kollarına yönelik projesiyle CHP yönetiminin dikkatini çekmiş, 17 Şubat 1954'te CHP Gençlik Kolları Kurucu Genel Başkanı olarak görevlendirilmiştir. Kurduğu yönetimde Bülent Ecevit ve Altan Öymen gibi gelecekte Türk siyasetinde etkin olacak isimlerle birlikte çalışmıştır. 1954'teki seçim çalışmaları kapsamında CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı sıfatıyla ülkenin pek çok kentini dolaşmıştır.

27 Ekim 1957'deki seçimlerde CHP'nin Adana Milletvekili adayları arasında yer almış ve 31 yaşında parlamentoya girmeyi başarmıştır. TBMM'de Sıhhat ve İctimai Muavenet Komisyonu'nda yer almıştır. Özellikle doktorların ve hemşirelerin özlük hakları, halk sağlığı, ilaç pahalılığı, ilaç ithalatı ve çocuk ölümlerindeki yükseklikler üzerine çalışmalarda bulunmuştur.

Kısa sürede CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün en yakınındaki isimler arasına girmiş, birçoğu siyasi kavgalara sahne olan yurt gezilerinde CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'ye eşlik etmiştir. 12-15 Ocak 1959'da gerçekleştirilen 14. Kurultay'da CHP Parti Meclisi Üyeliği'ne seçilmiştir. 4 Nisan 1959'da Sırrı Atalay'ın istifası üzerine CHP Merkez İdare Kurulu Üyeliği'ne getirilmiştir.

Gerek meclis kürsüsünde yaptığı konuşmalarla gerekse katıldığı CHP kongrelerinde DP'ye yönelik sert muhalefetiyle dikkat çekmiştir. Öyle ki 15 Ağustos 1959'da İzmit'te yapılan CHP kongresinde DP'nin beş yıldır genel kongre yapamadığını öne sürerek "madem ki memlekette kanun vardır. DP'yi feshetmek lazımdır" demiştir. İzmir'deki bir toplantıda da "Bugün DP diye bir teşekkül yoktur, var olan polistir, jandarmadır" sözlerini sarf etmiştir. Bu sert üslubu zaman zaman "meclise girmeme" cezası almasına da neden olmuştur.

Metin Toker'in ifadesiyle, 27 Mayıs 1960'taki darbeye giden süreçte darbecilerle CHP Genel Başkanı İsmet İnönü arasındaki iletişimi sağlayan isimlerdendir. 27 Mayıs Darbesi sonrasında kurulan Kurucu Meclis'te CHP Temsilcisi olarak yer almış ve Milletvekili Seçim Kanunu'nda belirtilen nispi temsil sisteminin savunucularından birisi olmuştur.

Parti içinde Kasım Gülek'le arasındaki çekişmeden ötürü 1961 seçimlerinde İstanbul Milletvekili adayı olmuş ve parlamentoya girmiştir. Seçimlerin ardından Karma Bütçe Komisyonu'nda görev aldıysa da bütçe konusunda, komisyonun diğer üyeleriyle anlaşmazlığa düşmesi nedeniyle 22 Ocak 1962'de komisyondan ayrılmıştır.

6 Eylül 1962'de parlamentoda CHP Grup Başkanvekilliği görevine seçilmiştir. II. İnönü Hükümeti'nde Sanayi Bakanı olarak görevlendirilen Fethi Çelikbaş'ın tasarruflarını haksız ve hukuksuz bulduğu gerekçesiyle CHP Grubu'nun toplanmasını sağlayarak Çelikbaş hakkında gensoru vermiş, ancak bu girişiminde başarılı olamayınca 28 Aralık 1962 tarihli dilekçeyle Grup Başkanvekilliği görevinden istifa etmiştir.

CHP Grup Başkanvekilliği görevinden ayrıldıktan sonra iktidarda bulunan bir partinin milletvekili olarak zaman zaman tebdili kıyafet bir şekilde sokaklarda halkın nabzını tutmuş ve bu çalışmalarında tespit ettiği sıkıntıları meclis

kürsüsünde dile getirerek kamuoyunun dikkatini çekmiştir.

1961 seçimlerinin hemen ardından CHP içerisinde ortaya çıkan ve partiye canlılık, dinamizm, istikrar kazandırmayı amaçlayan yenilikçi hareketin öncülerindedir. 16-19 Ekim 1964'te gerçekleştirilen CHP 17. Kurultayı'nda Parti Meclisi Üyesi olmuştur. Akabinde Merkez Yönetim Kurulu Üyeliği ve Genel Sekreter Yardımcılığı görevine getirilmiştir. 1965'te CHP tarafından gündeme getirilen "Toprak Reformu"nu halka anlatabilmek için başlatılan kampanyaya Genel Sekreter Yardımcısı olarak öncülük etmiştir.

İsmet İnönü'nün Başbakanlık görevini Suat Hayri Ürgüplü'ye devretmesinin ardından CHP muhalefete düşerken, Adalet Partisi'ne (AP) yönelik söylemlerini sertleştirmesiyle ön plana çıkmıştır. CHP kongreleri nedeniyle gittiği yerlerde özellikle AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'e yönelik yoğun eleştirilerde bulunmuştur. Hatta dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ve Başbakanı Suat Hayri Ürgüplü'ye gönderdiği mektuplarda Demirel'i ülkeyi iç savaşa sürüklediği gerekçesiyle şikâyet etmiştir.

1965 seçimlerinde CHP İstanbul Milletvekili adayları arasında 4. sırada yer almıştır. Ancak seçim sürecinde İstanbul'un dışında birçok kenti gezerek CHP adına seçim toplantıları gerçekleştirmiş, İsmet İnönü tarafından dile getirilen "Ortanın Solu" söylemini halka anlatmış ve bu vesileyle de CHP'nin bu seçimlerde ön plana çıkan isimlerinden birisi olmuştur.

1965 seçimlerinde tekrar İstanbul Milletvekili seçilmiştir. Ancak AP'nin tek başına iktidara gelmesi, CHP içerisinde başarısızlık temelinde yeni tartışmalara yol açmıştır. Tartışmalar, seçim öncesinde ortaya atılan "Ortanın Solu" söylemini savunanlar ile başarısızlığı bu söyleme bağlayanlar arasında cereyan etmiştir. Söz konusu ayrışmada ortanın solunu savunanlardan yana saf tutmuştur. Yine de seçimlerdeki başarısızlıktan ötürü 27 Kasım 1965'te aldığı kararla Genel Sekreter Yardımcılığı, Merkez Yönetim Kurulu Üyeliği ve Parti Meclisi Üyeliği görevlerinden istifa etmiştir.

18-22 Ekim 1966'daki CHP 18. Kurultay'da yeniden Parti Meclisi Üyeliği'ne seçilmişse de hem CHP içerisindeki çalkantılar hem de ülkedeki gergin siyasal iklim nedeniyle yorulmuştur. Bunun üzerine "halk ekonomisi" üzerine yaptığı çalışmalardan elde ettiği sonucu hayata geçirmeyi düşünmüş ve "Halk Sektörü" olarak isimlendirdiği bir sistemi deneyimlemeye karar vermiştir. Ufak birikime sahip vatandaşların birikimleriyle büyük sanayi tesisleri ve eğitim yuvaları kurma esasına dayanan bu sisteme yönelik ilk adımı 27 Haziran 1967'de HASTAŞ Öğrenim ve Sağlık Kurumları Anonim Ortaklığı adlı şirketi kurarak atmıştır. Hızla büyüyen şirket kısa süre içerisinde holdinge dönüşürken, Baykam 16 Ekim 1968'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gönderdiği dilekçeyle milletvekilliğinden istifa etmiştir.

Eğitim, sağlık, gıda ve inşaat gibi farklı sektörlerde hizmet veren HASTAŞ, kısa süre sonra iç karışıklıklarla sahne olmuştur. Binlerce ortağa sahip holdingin hesaplarından kaynaklanan kargaşanın basın yayın organlarında geniş yer bulması, şirket içerisindeki kargaşayı daha da büyütüştür. Nihayetinde söz konusu kargaşanın şirket yöneticilerine sirayet etmesi, HASTAŞ Projesinin başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmıştır. "Hastaş Olayı" adıyla anılan bu başarısızlıktan ötürü, "inancı kötüye kullanmak" iddiasıyla yargılanmıştır.

9 Şubat 1986'da düzenlenen törenle Sosyal Demokrat Halkçı Parti'ye (SHP) üye olarak siyasi hayatına kaldığı yerden devam etmiştir. 1991 seçimlerinde Adana Milletvekili olabilmek için SHP'den aday adayı olmuşsa da aday gösterilmemiştir. 12 Eylül 1980 Darbesi sonrası kapatılan CHP'nin yeniden kuruluş çalışmalarının yürütüldüğü sırada SHP'den ayrılarak 9 Eylül 1992'de gerçekleştirilecek CHP Kurultayı'nda genel başkanlığa aday olduğunu açıklamıştır. Daha sonra bu kararından vazgeçmiştir.

Bu girişiminin ardından siyasetten uzaklaşmış, 1995'in ilk günlerinde 1961'deki Kurucu Meclis'te birlikte görev yaptığı

bir grup arkadaşıyla birlikte “1961 Anayasası ve Çağdaş Demokrasi Vakfı”nı kurmuştur.

21 Haziran 1996’da tatil için gittiği Silifke’de geçirdiği kalp krizi sonucu hayata veda etmiş, 24 Haziran’da İstanbul Teşvikiye Camii’nde kılınan cenaze namazının ardından Nakkaştepe Mezarlığı’nda toprağa verilmiştir. 20 Haziran 1952’de Cumhuriyet Tarihi’nin ilk kadın yüksek mimarlarından olan Mutahhar Yalçın’la hayatını birleştirmiştir, iki çocuk babasıdır. Oğlu Bedri Baykam, Türkiye’nin önde gelen ressamlarından. İngilizce bilmekteydi. “10. Yılda HASTAŞ Halk Sektörü” ve “Modern Sağlık Organizasyonu” adlı iki eseri vardır.

Asil KAYA

KAYNAKÇA

Resmî Belgeler

Resmî Gazete, 04.09.1965.

Resmî Gazete, 17.11.1961.

Resmî Gazete, 15.10.1965.

TBMM Albümü (1920-2010), C.2, (1950-1980), TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2010.

T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Dönem.9, Cilt.10, İçtima.8, 18.12.1959.

T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.1, 22.1.1962.

Sürelî Yayınlar

Akis, 14.05.1959.

Akis, 23.10.1964.

Akşam, 13.08.1963.

Cumhuriyet, 23.10.1951.

Cumhuriyet, 13.11.1951.

Cumhuriyet, 23.02.1952.

Cumhuriyet, 06.09.1959.

Cumhuriyet, 31.12.1960.

Cumhuriyet, 13.09.1961.

Cumhuriyet, 08.12.1962.

Cumhuriyet, 10.08.1966.

Cumhuriyet, 09.09.1991.

Cumhuriyet, 14.07.1992.

Cumhuriyet, 08.01.1995.

Cumhuriyet, 22.06.1996.

Cumhuriyet, 25.06.1996.

Hürriyet, 29.11.1965.

Hürriyet, 23.10.1966.

Milliyet, 22.10.1951.

Milliyet, 17.01.1959.

Milliyet, 10.02.1986.

Öncü, 10.05.1961.

Tercüman, 01.07.1965.

Tercüman, 02.07.1965.

Tercüman, 03.07.1965.

Ulus, 13.05.1957.

Ulus, 05.04.1959.

Ulus, 16.08.1959.

Vatan, 16.01.1965.

Zafer, 22.10.1951.

Zaman, 24.10.1951.

Telif ve Tetkik Eserler

ARSLAN, Zühtü, **Türk Parlamento Tarihi - III. Cilt**, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara 2011.

DARENDELİOĞLU, İlhan, **Türkiye’de Milliyetçilik Hareketleri**, Toker Yayınları, 3. Baskı, İstanbul 1997.

GÜNDÜZ, Alptekin, **En Sevdiği Güneşti**, Piramid Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul 2004.

TOKER, Metin, **Demokrasiden Darbeye 1957-1960 (Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları)**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991.

ÇAV, Erkan, “Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye’de Değişen Gençlik Hareketleri ve Milli Türk Talebe Birliği Deneyimi (1916-1980)”, **Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010.

27/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/suphi-baykam-1926-1996/?pdf=7137> adresinden erişilmiştir